

СТАНОВИЩЕ

за дисертацията на Милена Стоянова Плугарова-Райчева,
редовен докторант в Катедра „Философия“ на Философския факултет в Софийски
университет „Свети Климент Охридски“

на тема:

„РАЗВИТИЕ НА ПРЕНОСИМИ КОМПЕТЕНТНОСТИ ЧРЕЗ ОБУЧЕНИЕТО ПО ФИЛОСОФИЯ В УЧИЛИЩЕ“

за придобиване на образователната и научна степен „доктор“ по философия

от проф. д-р Веселин Христов Дафов

Представеният за защита дисертационен труд на Милена Стоянова Плугарова-Райчева е в обем от 200 стр. и се състои от Въведение, четири глави, Изводи, Приложения и Библиография, Списък с 40 онлайн издания, Нормативни документи и Използвани учебници.

На стр. 5 от Автореферата се казва, че: „*Обект* на изследване на дисертационния труд е обучението по философия в средното училище в България. *Предмет* на изследване на дисертацията са ключовите проблеми и възможните решения, свързани с прилагането на компетентностния подход в обучението по философия.“ Очевидно под „обект“ тук се има предвид „област“ на изследване, доколкото все пак „предмет“ е думата, с която се превежда „обект“. И наистина дисертацията е в полето на обучението по философия, а има за свой фокус, предметява се в проблемите на компетентността.

Съгласен съм с твърдението от стр. 6 на Дисертацията, в което се казва: „В дисертацията се очертават някои важни педагогически и методологически подходи към обучението и преподаването; анализира се нормативната уредба, релевантна към въвеждането и прилагането на компетентностния подход в обучението по философия; представя се идеята за емоционална интелигентност, обвързвана с концептуалната рамка LifeComp, като основа за развитие на преносими личностна и социална компетентност. Споделя се опит от прилагането в часовете по философия на иновативни образователни ресурси и практики.“ Така темата на дисертацията се оказва с висока степен на значимост за теоретичното, но и практическото напредване в преподаването на философия.

Прави много приятно впечатление изказаното наблюдение на същата стр. 6 от дисертацията, а именно: „Разработката на различни техники и дейности в обучението по философия, развиващи умения, знания и нагласи, които са преносими в различни сфери от живота и гражданското общество не е нова за обучението по философия. Методически практики са разработвани още от началото на демократичните промени в България, затова са разгледани основните накратко в исторически аспект.“ Но именно и то ми дава повод да забележа и може би един от недостатъците на дисертацията. Това, че философската колегия в България е положила много усилия през годините за постоянното осъвременяване на философското образование наистина заслужава да се отбележи и да бъде разгледано, но най-вече да бъдат изследвани и разкрити философските постижения, които правят възможни въпросните методически практики. Именно и това е основният ми въпрос-критика към дисертанта – кои са тези философски основания, от които се получава изобщо идеята за компетентността? Що за реалност е тази, която може да бъде мислена не просто като знаеща и можеща, но и като компетентна.

Нямам забележки по структурата на дисертацията, нито по формулираната цел. Все пак следва да се отбележи, че представеното в дисертацията отива далеч отвъд изпълняването на задачи свързани с целта – а именно „анализ на нормативната уредба, целите и дейностите в обучението по философия в първи гимназиален етап във връзка с практическото прилагане на модел за развитие на преносими ключови компетентности“ (с. 4). Имам предвид фактът, че в дисертацията е представен и учебник по философия за 10 клас на английски език, както и други приложения. Всичко това отива отвъд „анализа“ на документи, нормативна уредба и т.н.

Относно формулираните приноси на дисертацията: приемам за коректно посочени Първи и донякъде Втори. Що се отнася за Трети и Четвърти принос, то посоченото там, макар и наистина да е важно и значимо, трудно може да бъде прието за постижение именно на самата дисертация, а по-скоро стои в допълнително отношение към целите и реализацията на дисертацията. В този смисъл без допълнителни обяснения или теоретично обосноваване аз не бих могъл да призная въпросните Трети и Четвърти принос за приноси на тази дисертация.

В заключение считам представения дисертационен труд за интересен и значим опит да се осмисли ролята на самата философия за развитието на образованието през компетентност изобщо и макар и да има немалко пропуски и неточности, все пак трябва да бъде призната философската смелост и ангажимент към смисъла и

задълбоченото познание. Налице са конкретни предложения и дори разработени иновативни проекти и инициативи, свързани с темата на дисертацията, които придават плътност на казаното в дисертацията.

Нагласата ми е да гласувам с „да“ присъждането на научна и образователна степен „доктор“ на колежата Милена Плугарова-Райчева, но все пак разчитам на защитата за изясняване на поставените от мен въпроси и изказани критични забележки.

Пловдив

22.09.2022 г.

проф. д-р Веселин Дафов